

Derfor feires 1. mai!

Helt fra 1780 var det faglige sammenslutninger mellom håndverksvenner i USA. De første streikene for å forbedre lønningene fant sted, og først på 1880-tallet kom kravet om 8 timers dag, avskaffelse av kontraktarbeid og forbud mot barnarbeid. Det var den ny-stiftede fagforeningen «Knights of labour» (arbeidets riddere) som sto bak disse kravene. Foreningen oppsto i slutten av 1870-årene, og i 1886 hadde de over 700.000 medlemmer, derav 60.000 fargede arbeidere.

I 1885 begynte det å gå rykter om en generalstreik for 8 timers dagen. Titusenvis av arbeidere meldte seg inn i arbeidets riddere for å være med, men det var egentlig en liten og ukjent forening som sto bak - «Federation of Organized Trades and Labour Unions». Det var forløperen til den nåværende og mektige «American Federation of Labour (A.F.L.)».

Streiken ble planlagt, og den 1. mai 1886 marsjerte 80.000 fagarbeidere ned Michigan Avenue i Chicago. De gikk arm i arm, med fagforeningsfaner og sang. Demonstrasjonen gikk fredelig for seg, og kalles for verdens første 1. mai-tog. Samtidig la 340.000 arbeidere ned arbeidet i 12.000 fabrikker over hele landet. Møtene og demon-

strasjonene fortsatte den 2. og 3. mai. Da gikk politiet til angrep og en arbeider ble drept. Det ble på kvelden den 4. mai arrangert et protestmøte mot politivolden på «Haymarket Square» som samlet 2.500 mennesker, og da møtet nærmet seg slutten og det var igjen ca. 200, gikk politiet til aksjon som endte med at 6 politimenn og 2 arbeidere ble drept og ca. 100 skadet. Uroligheten startet da én kastet en bombe inn blant politiet.

Politiet utførte raid og arresterte fagforeningsledere og medlemmer over hele landet. Unntakstilstand ble proklamert over hele USA. Åtte ledende og respekterte personer i Chicagos arbeiderbevegelse ble arrestert og stilt til ansvar for hendelsen ved «Haymarket». Et eksempel skulle statueres, og 5 av de 8 ble hengt, 1 døde i cellen og to fikk livsvarig fengselstraff. Noen år senere fikk alle benådning, også de som var hengt. Det hører med til historien at under streiken 1. mai fikk nesten 200.000 arbeidere gjennom sine krav om 8. timersdag umiddelbart.

Da den første sosialistinternasjonale hadde sitt konstituerende møte i Paris i 1889, ble det besluttet at 1. mai skulle være arbeiderbevegelsens internasjonale høytids- og min-

nedag for martyrene fra Chicago. I dag feires 1. mai over hele verden, unntatt i USA. De feirer arbeidernes dag («labour day») første mandag i september, og grunnen til det var at Europa gjorde 1. mai til en politisk dag. Sosialistene adopterte dagen, og etter revolusjonen i Russland gjorde kommunistene 1. mai til sin nasjonaldag.

Fagbevegelsen i USA er anti-kommunistisk, og ubetinget i sin støtte til det kapitalistiske system og markedskreftene, og har gjennom sitt virke på sitt ideologiske grunnlag, «Business Unionism», vært motstander av enhver form for fundamental samfunnsendring i sosialistisk retning. Praktisk talt er den organiserte venstresiden ikke til stede i fagbevegelsen i USA.

Når intensjonene med feiringen av 1. mai var å minne og hedre heltene fra Chicago, må en spørre seg: Hvorfor skal heltene fra 1. mai 1886 i Chicago hedres kun av sosialister og kommunister? Enn om vi kunne feire dagen sammen uten politisk vinkling, så kanskje også USA kunne minnes og hedre sine helter og martyrer fra 1886 på 1. mai.

Terje Hansen, Malvik FrP
P.S.: I Norge ble 1. mai
en offisiell fridag i 1947.

Instiftet ikke "vi" "Arbeidets dag" i 1947?